

Előfizetési díj.

Videképostán vagy helyben házhoz hordva

Egy évre	16 frt.
Félre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjeleni mindennap, az ünnepekot követő napot kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Főtér 4-ik szám háta a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

AZ ÉRTÉKESB CÍKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Határozott időre, garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 80 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket felvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22.) Haasenstein et Vogler (Wallischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapest: Haasenstein et Vogler hirdetés könyv. rodája. Wiesz Már hirdetések felvételi irod. Budapest szervitátor 5. sz. Braun Ede hirdetményi ügynöke, József 10. sz. 1 emelet.

Nyitási díjak:

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap

1876. hatodik évfolyamára.

„Kelet” előfizetési ára:

Egy évre	16 frt
Félre	8 frt
Negyedévre	4 „
Egy óra	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Amegrendelések legcélszerűbben postai utvánnyal alólírt könyvkereskedésébe küldendők.

Pólcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,

„Kelet” kiadója.

Kolozsvár, 1876. jan. 12.

(§.) Trefort miniszternek meg van az a kíváncsi, hogy nem elégzik meg a szabadszerző munkálkodással, hanem igyekeznek mindenirányban új és új munkatervet keresni s így mintegy a boltban heverő tőkét is belevonni a közforgalomba.

Most ime a házi ipar érdekében alakítandó egylet ügyében utazik Péterfi, miniszteri biztos, s mint e becses lapok hasábjain olvassuk Háromszéken már népszerű előadásokat tart, a kitűzött cél megvilágosítása s az általán: érdeklődés felkeltése javára.

Az érdeklődés, mint a tudósító mondja, nagy-de mi, bocsánat a skepsisért, evel még korántm tudunk megelégedni. Láttunk mi már anagyarnál nagy lelkesedést, „általános” érdeklődést, részt is vettünk a kezdemény megünneplésére rendezett közlakomákon s a vége a dolgot lett— az ismeretes magyar szálmánalperjéje . . .

A valaha, azonban talán épen ma lehetünk némileg jobb reményekkel, a szóban forgó kezdemény további sorsa felől. Mert hisz mostanban elkezdve a felsőház ellenzéki padjain, bresztül a nagyszágos urak salonjain, le

az iparosok műhelyéig s a gazdák kunyhójáig mindenütt a pénztelenség nagy és keserű panaszt halljuk s ha igaz, hogy a maga kárán tanul a magyar: ime a kár meg van, s így meg van az okulás alkama is, mely ad oculos demonstrálhatja nekünk, hogy az állandó, kitartó munka nélkül a kár folyton szaporodhatik, de az orvoslás soha meg nem érkezik.

S valóban, épen a szóban forgó kezdemény egyik legjobb alkalom az orvoslás sikeres keresztülvitelére.

Egyfelől közgazdasági, másfelől pedig valószínűs kulturai hivatása van annak. A közgazdasági hatás, melyet a házi ipar meghonosodásától várhatnánk, nem is csak mint ilyen volna meg, hanem éreztetné az nyomait nemzetiiségi tekintetben is, a midőn állandó és biztos kenyérkereseti módot nyújtván a tömöttebb népességű tájak lakosságának is: mintegy odakötné azt a talajhoz, melyen született s nem engedné, hogy néhány százalék évente vándorbotot vegyen kezébe s így fajtát gyöngítse, apaszsa.

Aztán épen most foly ama nagy harc, bár csak lappangva, de annál hatásosabban, a vám terület kérdésében. Nekünk úgy tetszik, hogy mi magyarok felettébb nagy hajlandósággal bírnak az általánosításra. Elindított egy nagy általánosságban tartott tételt s a nélkül, hogy a részleteket, körülményeket és való tényeket figyelemre méltatnók: lelkünkkel tesszük rá kedvező abstract tételünkre. Pedig az a külön vámtérlet, csupán az általánosságánál maradván s a konkrét munkát kerülve, bizony édes kevés eredményt tudna felmutatni. Ellenben saját magunk erejében bízza, azt kifejtve, magunkat megemberelve — a talán kedvezőtelenebb formák közt is, sokkal nagyobb sikert tudnánk elérni.

A házi ipar általános kifejtése, nyomos fenntartása és fokozatos előbbre vitele bizonyonnyal nevezetes lépéssel vinne bennünket közelebb ipari állapotaink megörvösüléséhez, melyek nyomorai ma oly erős argumentumul szolgálnak a külön vámtérletek kezében.

A jólét és vagyonosodás aztán, mely e kezdeménynek sikerét követné, újabb és újabb szükségeket teremne s így culturalis tényezővé válnék.

Csak természetesen óvakodnunk kell itt a mi rendes betegségünkől, melylyel nem igen fordítunk figyelmet az állam minden föladataira, hogy azokat együttesen, összhangban igyekeznénk megoldani, hanem egy-egy irányban nagy hűvel megindulunk, a többiekkel majdnem egészen mellőzve. Nem szabadna ugyanis a há-

zi ipar emelése mellett gazdasági érdekeinket mellőznünk s ezeknek rendezetlen viszonyait továbbra is elenyedt állapotban hagynunk meg. Maga a népnevelés, mely iránt pedig látszólag legalább oly meleg érdeklődéssel viseltetünk, csak papíron maradó malaszt, mindaddig, míg a mai gazdálkodási rendszer egyszerűsítéséig elvonja a közép gyerekeit az iskolától. S épen azért: a házi ipar fejlesztése sikertelen fog maradni, ha egyidejűleg gazdasági rendszerünket és így népnevelésünket is nem combinativ istapoljuk és igyekszünk emelni, fokozni.

Üdvözljük Trefort minisztert, de kérjük b. Simonyi minisztert is: vegyen tudomást minisztertársa ez irányú működéséről s együttes, combinativ munkájuknak bizonynyal meglesz óhajtott sikere.

Törvényjavaslat

a birtok-szabályozás, tagosítás és mezei utak szabályozása körül követendő eljárás iránt, az erdélyi részek összes és a körösbányai törvényszéki területére nézve.

VII. Szakasz.

A status-quo térkép felvétele; a földbecslés; a status-quo-térkép és a földbecslési jegyzékek felülvizsgálata és hitelesítése. (Folytatás.)

66. §. Az egyes határreszek és mivelési nemek becs- és kataszteri holdak szerinti felülvizsgálatát a fő-szakbiztos és a főmérnök együttesen végzik s az egyes becslési szakaszok a terven megjelöltnek.

67. §. Ha a terv helyessé van téve, következik hitelesítése az illető birtok-szabályozási hivatal delegált bírójá által s a felek immár további kifogásokat nem tehetnek. A hitelesítés határnapja a felekkel 14 nappal előre közöltek (35. §.)

68. §. A hitelesítéshez a közigazgatási hivatal is küld egy biztost, rendszert az illető járás szolgabíráját, ki az elkészítendő összekötő utak irányát (9. §.) megbírálja s minden netaláni kifogásokat e tekintetben, a jelenlévő műszaki közegekkel egyetértve, megvizsgál s e vizsgálat nyomán végérvényűleg megállapítja az összekötő utakat. E közigazgatási tisztviselő kiküldése által sem a feleknek, sem a birtok-szabályozási alpnak költségeket okozni nem lehet.

VIII. Szakasz.

A kiviteli terv megállapításáról, illetőleg a terv lefolytatásáról.

69. §. Mihelyt az előkérdések eldöltek s így a status-quo-térkép elkészült: a felek a kiviteli tervre nézve kihallgattandók.

E tárgyalásnál jelen kell lenni: 1. A birtok-szabályozási hivatal egy bírójának.

2. Ugyanazon hivatal egy gazdasági ülnökének.

3. A birtok-szabályozási főtörvényszék mű-előadójaként is szereplő főszakbiztosnak, hogy a főtörvényszéket, minden felbevezés esetén, a valódi tényállás felől alaposan felvilágosíthassa.

4. A birtok-szabályozási főtörvényszék szakbiztosának.

5. A működő mérnöknek.

E bizottság — mely így szakértőket is foglal magában — a bíró elnöksége alatt működik; a jegyzőkönyvet a szakbiztos vezeti. E tárgyalásra a felek, vagy megbízottjaik, a 35 §-re való utalással, megidézendők.

70. §. A mű-mérnök, a szakbiztos-sal együttesen kidolgozott felosztási vázlatot előterjeszti, melyen a javasolt általános melioratók, a szükséges vízszabályozások, alag-csővezetések, a különböző művelési nemek jövőbeli fekvése, tehát az eziránti változtatások is meg vannak jelölve. E felosztási vázlat műszakilag és gazdaságilag idokolandó.

71. §. A birtokosok kihallgattatnak kívánságaikra nézve, tekintetben tartatván a 20-dik cikkelyben felsorolt esetek s egyidejűleg tárgyalások folynak a közös bika-tartás, illetőleg a bikaistáló helyének fekvése és nagysága iránt, a közösi fa-iskola, a marha itatók, a kender-áztató helyek sat. felől, s ha e közhelyekre nézve egyetértés nem jöhet létre: a főtörvényszék dönt a fő-szakbiztos, illetőleg a bizottság műszaki véleménye alapján.

72 §. Ha a felosztás s általában a jövődöbeli terv-fekvés iránt egészen meg egyezés nem jöhet létre: egyidejűleg tárgyalás alá veendő, hogy mennyire lehet az egyesek kifejezett óhajait tekintetbe venni, vagy, hogy mily okoknál fogva kell azokat visszaautasítani; hogy mely követelmények bírnak minden birtokosra nézve kisebb, vagy nagyobb fontossággal; hogy

mennyiben lehet az I. szakaszban felsorolt követelményeknek eleget tenni, mily akadályok állanak azok útjában, egy szóval a felosztási terv minden irányban megfontolás alá vétetik s a műszaki vélemény ki-merítőleg megkésztetik. Egyidejűleg megállapítatik, hogy a nagyobb birtokosok része hol adható ki, mily mértékben vehetők tekintetbe az I. szakasz határozmányai, mennyire vehető figyelembe valamely fél által netalán a benyújtott felosztási terv s végül, hogy mennyiben történhetik a felosztás sorshuzás útján s egyáltalán, hogy mily módon megejtendő az?

73 §. Ha minden tekintetben kiegyezés történik: a jelenlévő bíró azonnal elrendeli a részletes tervek elkészítését s a jegyzőkönyvet mellékleteivel együtt fölterjeszti a birtok-szabályozási főtörvényszéknek, helybenhagyás végett.

Ha pedig a kiegyezés meg nem történhetik, az ügyiratok, további végzés hozatala végett, a birtok-szabályozási hivatali elé terjesztetik, s a felek 14 nap alatt ide nyújthatják be kifogásaikat, e hivatali határozatai ellen, a kézbesítéstől számított 14 nap alatt még egy utolsó fellebbezés állván nyitva, a birtok-szabályozási főtörvényszékhez.

Az urbéri és társbirtokossági ügyekben hozott ítélet végrehajtására a felosztási terv megkésztése alkalmával, természetesen, minden figyelemmel kell lenni, nem különben az egyház és iskola illetségeire, az 1871. évi LIII. tcz. 75 és 88 §§-ei értelmében.

A tárgyalási ügyiratokhoz, melyek a birtok-szabályozási hivatalhoz küldetnek be, melléklendők:

1. A status-quo térkép, vagy másolata.

2. A megállapított összekötő utak vázlata.

3. A situatio-vázlat, a szomszéd községek fekvésére nézve. (1 §. f.)

4. A felosztási vázlat, melybe a becslési osztályok kataszteri és becs-holdak szerint jegyzendők be.

5. A hivatalos birtok-jegyzék és a becslési jegyzékek.

6. Az urbéri és társbirtokosi ügyekben hozott ítéletek máiai s a megtörtént kiegyezések.

A birtok-szabályozási hivatal ez ügyiratokat a végzéssel együtt küldi vissza. (Folyt. köv.)

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Meré Paulina.

Regény levelekben.

Írta:

SHERBULIEZ VICTOR.

Második levél.

Saint-Laurent, jun. 29.

(Folytatás.)

szavak után gyorsan kezdett ügetni, de alig haladt huz lépést, megállott, s felváltva em és lovára tekintett. Végre egy kis dozt nyujtva felém, kisé hahozva így szólt: — Ön mint mondá szándékozik Saint-Cergu-be menni? a napokban. Lenne-e oly szives kis dobozt átadni nővéremnek? Hálásan véné öntől.

most vágatva távozott s csakhamar pörfelly közepette láttam őt eltűnni szemem elől. Ekék kabát, a szürke kis ló, a furulya, a kedves mosoly s a jó lélek, ki szeretve érzi magát az igazság által . . . mind ez összefonult szemem előtt . . . Nehány perezig mozdulatlanul aradtam az országút közepén, elgondolkodva néztem a felszálló porfelleget, melyet a szél szakszák hajtott . . . Bird és Felix, szőlők nygában, oh minő boldogok vagytok, lelkiismeretek minő nyugodt. . .

em az én hibám, de a kis doboz zsebbembé szétnyitott. Egy kis agát pecsétnyomót tartalmazott e felirattal: as you like, a mint tetszik. A mint tetszik Felix!

Komolyan mondom, barátod úgy fog tenni, miként neked tetszik.

U. I, Anyámtól levelet kaptam. Nyugtalankodik, hogy magamra vagyok itt a hegyek között; fél, nehogy valami bolondságot kövessek el. Csak legyen nyugodt! Minő bolondságra lennék én már képes?

Harmadik levél.

Saint-Cerques, jul. 3-ik.

Bird ur nem tulozta a magasan fekvő falu szépségét; oly hely ez, mely megérdemli, hogy felkeresse az ember.

Tegnapelőtt hagytam oda Saint-Laurent-t. Átkelve egy hegygerinczen, tovább haladtam azon szűk uton, mely mellett, mint egy szikla-ketreczbe áll bezárva Morez gyár-város, mely több érc-hámort is foglal magában. Az Alpok kiválóan a marha-csordák birodalma; a Jura hegyység száradok óta a gyár iparnak szentelte magát: Chaux-de-Fonds-tól egész Saint-Claude-ig minden felé órá s más mindenféle mesteremberek műhelyei láthatók; mindenfelé fölvas, véső, esztorgályos pad viszik a fészerepet; legkisebb folyót sem láthatni itt, mely ne hozna kereket mozgásba s mind e hunyhók között, melyeket a tél hóval borít el egyet sem lelnél, honnét ne hangozzen ki a munkások zaja. Morez-t is elhagyva, felértem a rousse-i fensikra s mint egy négy órai gyaloglás után oly tájkép tárult előmbé, melynek tán sehol párja nincs a világon.

Francziaország ronái felől, a Jura hegy-ség lankásán, mintegy emeleket képezve emelkedik feljebb-feljebb; egyik lapály követi a másikat; valahányszor felért az ember egy ily fokozatra, újabb fennsík terül el szemem előtt, cser- és völgyektől szegélyezve s átszelve szétágazó völgyeletektől. Ily módon halad az ember hosszantartó megszakításokkal, a bor-vidék-

ről át a hegyes régiókba, hol a nyir- és tölgyerdőket fenyvesek s ezeknek hű társuk a gentiana-k váltják fel, míg mindíg feljebb-feljebb hatolva, az apróbb borsfenyő-bokrokat is elhagyjuk, a legelők és kopár sziklákért. De a svájci oldalon egészen másnemű képet nyújt a Jura hegy-ség. A leman-i tó partjain éri el a hegy-láncolat magassága legnagyobb fokát s teszi fel önmagának koronáját, a Dôle és Reculet tiszteletet gerjesztő csúcsaival. Itt nincs többé magasabb fokozat. csak óriási lejtők és szakadások. Sziklából összerakott ormok triási falhoz hasonlóan, mely míg a szem elláthat, nyulik el északkeletre, úgy nyomul előre merész hajlásokkal, a svájci Jura, be a síkság közepébe; s az utas, kiemeletről-emeleltre hatolva fel, eléri végre az utolsó hegygerinczet, egyszerre végtelen ürességet lát maga előtt elterülni és ez ürességen túl a nagy Alpok valamennyi csillogó csupjait feltűnedezni; ennek drámai hatása van és valóban megragadó látványt nyújt.

És még is, bevalljam-e neked? láttam itt még valami szebbet a világ minden jég-hegyeinél; ez két komor fényt, sötét barna szem, nagy, mint egy csillag-pár . . . és szelid hatása, mint a bárszony tappintása . . . Csak ne mosolyogj, kérlek szépen! Csak a művész szól belőlem.

Miután néhány napot szándéksom Saint-Cerquesben tölteni, egy kosztádó háznál szállottam meg. Ilyet lehet itt többeket találni, mert minden nyáron Genfből és Vaud vidékéről több család szokta itt eltölteni a nagy hőség idejét, Saint-Cerques lege, különösen üde és erőt adó; ezt nem is bélehelli, csak úgy issza az ember s az orvosok gyógyszerül ajánlják gyengeség ellen.

A ház, hova beszálltam, egészen falusias külsejű, de tisztán, csinosan van tartva; legalább is az előtte álló két nagy dus lombu fa csábitott el, mely beárnyalja a bejárat szatúána mögöttes elterülő nagy zöld rét.

Pont délben szoktunk ebédelni. Tegnap a mint megkondult a déli harang szó, már egybegyűlvé találtam az étteremben néhány genfi delhölgyet, leányaik s két tizenhat éves szerű ifju piperkőz társaságában. Már asztalnál ültek, jelentősen tekintettek egymásra s összesugtak.

— Vajjon előnek, vagy nem jönnek? — mondák egymás közt. — Én részemről azt hiszem, nem jönnek el — hangzék egyfelől.

— Én meg azt mondom, hogy előnek. — volt a másik véleménye. — Ez ideig mindig szobájukban étkeztek; de ott mégis igen szűken vannak. Nem látják önk, hogy terítve is van számukra?

— A mi engem illet, — veté ellent tartozkodó kényes hangon egy már hajlottkoru Arsinoe, reménylenli akarom, hogy nem fognak előjöni. Ha csak legkisebb fogalmuk is van az illedelemről, átláthatják . . . Valóban nem igen vágyom, hogy Amália s Fanni . . .

A delhölgy nem végezhetette be szavait: az ajtó megnyitott s ök beléptek.

A kérdés alatti hölgyek hárman voltak. Az első, ki belépett Simpson asszony volt, tisztelendő Bird ur nővére s nem igen bánatos özege néhai Simpson urnak, jól megtermett skót nő, ki, mint a nemesvérű paripák, bűszkén tartja fel fejét s fennhordja órrát. arca kellemes, de kissé fonnyadt, izlése a feltűnő, mondhatni kiáltó színek felé vonja! Kihívó modorán amaz önbizalom, járásán, egész külsején, ama biztonság, határo-

zottság ömlik el, mi az emancipált angol nők sajája.

Utána jött leánya, Janka kisasszony, üde, hamiskás arcú, valódi elkényeztetett, tizenkét éves gyermek. Végre megjelent ama szempár, melyet már említettem, de melyekről egy szót sem szölok többé . . . Hanem jól látom, hogy kíváncsi vagy most. Szeretné tudni, hány éves? Gondolom mint egy husz éves. S az arcz többi része összhangban áll-e a szemek, a tekintet szépségével? Mit tudom én? Én előbb mit sem láttam, csak a szemeket, valóban az ember nem bírja levonni arról tekintetét. Később azt is észrevettem, hogy orra vékony s gyengén felfelé álló; szája kicsiny és finom metszetű . . . Azt fogod mondani — ez apró részletek határozottan rossz összhangban állanak szemének kiváló nagyságával. De csatlódo, vagy legalább legkisebb kellemetlen sincs ez ellentétben; csak sajtáságos, meglepő s ez arcz szép és egyszerűs mind csinos, megnyerő is; leginkább azért, mert nem hasonlít más közönséges arczhoz. — És homloka? — kérded. Kicsiny, mint a görög szobroké s beárnyalva számtalan szeszélyos gyűrűkben állomló gesztenyeszín fűrtöktől. S termete? Karcsu, hajlékony, mint nádszál. S hangja? tiszta, kristály csengésű. És nevetése, (mert te azt is szeretted tudni egy nőről, hogyan szokott nevetni)? . . . Képzeld magadnak oly nevetést, mely csupa szikra, mely olyan, mint a cikázó villám, vagy a milyen lehet a vízi tündérek nevetése, képzeld a szökőkutak ragyogó vizsugaraiól alá ömlő csöppek zaját, ez üde víz tajtékzó moráját, mely habzik és forr . . . Nő meg vagy elégedve?

(Folyt. köv.)

— **A képviselőház** január 8-ki ülésében elnök néhány kérvényt bemutatván, s bemutatván Hodossin azon értesítését, miként körülményei nem engedik, hogy helyét a házban elfoglalhassa, megkezdett a közigazgatási bizottságról szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Gullner előadó hivatkozik arra, hogy közigazgatásunk jelen állapota az uralkodó nézetek szerint nem felel meg a modern államélet igényeinek, s e nézetek bizonyos fokig jogosak is. Visszatekint a törvényhatóságok múltjára, kiemelve, hogy azok híven szolgáltak akkor a hazát, s a nemzet hádjára lettek érdemesekek. A 48-i törvénz nagy alkotásai mellett csak provisoriumot; létesített a törvényhatóságokra nézve, s se akkor, se az 1870-i törvény által nem hozott a törvényhatóságok életösszhangba a parlament rendszerrel. A jelen törvényjavaslat a közigazgatás legsarkalatosb hiányain akar segíteni az által, hogy összhangba hozza a közigazgatás különböző ágait, s jó és gyors közigazgatást biztosít. Javítani fogja a fegyelmi eljárást is. Az autonómia leglényegesebb attributumai megmaradnak a közigyűléseknél továbbra is, s csak azok vételnek főle el, melyek eddig is, s csak a közigazgatás rovására voltak hatáskörében. — Ajánlja a törvényjavaslatot elfogadásra.

Tisza Kálmán miniszterelnök: Nem tartja szükségesnek a vita kezdetén részletesebb indoklásba bocsátkozni. Csak azt jegyzi meg, hogy a bizottság által tett módosítások a kormány hozzájárulásával történtek, s igéri, hogy a netalán teendő módosításokat teljes tárgyi-lagossággal veendő figyelembe, s kész lesz minden oly célszerű javaslatot járulni, melyek a törvényjavaslat célját nem veszélyeztetik.

Mocsáry Lajos. — Fentartandónak véli a közigazgatás mostani rendszerét, s folytonos javítás által célszerűbben javíthatni véli a közigazgatást. A míg a miniszter teljes képet nem ad arról, hogy miként akarja a közigazgatás minden ágát reorganizálni, addig csak sötétben tapogatózunk. A törvényjavaslatot nem fogadják el.

Tisza Lajos: nem bocsátkozik a javaslat részleteibe. Természetesen tartja, hogy kevés az az azama, kiket a törvényjavaslat teljesen kielégít. Egy javaslat, mely új szervezetet akar életbelepíteni, szükségképpen érint bizonyos érdekeket s védelemre szólítja fel azokat képviselőit. Az 1848. előtti megye — melyet Mocsáry vissza akar állítani — ma már csak a történet lapjain szerepelhet, bárha ott dicő helyet foglal el. Azon közigazgatási rendszer 1848. után a legjobb igyekezetek dacára sem felelt meg a jó közigazgatás igényeinek. 1870-ben a közvélemény még nem ért odáig, hogy radikális reformot lehetett volna keresztülvinni s meri állítani, hogy akkor a jelen törvényjavaslatot nem lehetett volna keresztülvinni. A közigazgatásra nézve egyéni nézete az, hogy a megyei tisztviselők személyes felelősség mellett adminisztrálnak, a közönség pedig csak az ellenőrzésre szorítkozzék. Nézete szerint úgy kellene alakítani a kisebb közigazgatási járásokat, hogy lehessen alkalmas elemeket kapni a közigazgatási ügyek tiszteltetbeli hivataliaktól való vezetésére; s hol pedig ily elemek nincsenek, ott állandósított hivatalok állíttassanak fel. Haladást látván azonban a törvényjavaslatban, elfogadják azt a részletes vita alapjául.

A madarak fészeképitése.

Alfréd Russe Wallece-től.

Fordította: **Mika Károly.**
(Folytatás.)

Számos tengeri fecske tojásait a tengerpart fövényére rakja; ezen szokásnak oka azonban korántsem abban rejlik, hogy képtelenek a fészeképitésre, hanem abban, hogy ily lapályos helyen bármely fészék feltűnő lévén, a tojások felfedezésére vezetne. A helynek megválasztása azonban szemlátomást a madarak szokása által határozatik meg, melyek a mindennapi élelem keresése alkalmával kiterjedt síkokat kalandoznak be. A sirályok lényegesen elütnek egymástól fészék-épités módjukban, de ez mindig összhangzatban van alakuk és szokásaikkal. Fészüköt sziklára vagy burjánzó partokra helyezik, az anyag oly kevés rend és művészettel van összehalmozva, mint ezen úszóállatok bír és otromba csőrű madaraktól várni lehet. A hosszú lábú és széles csőrű Flamingó, mely folytonosan iszapos lapályokon keresi élelmét, kup alakú állványt állíthat össze az iszapot s csúcsára tojásait helyezi. Ily módon a madár kényelmesen ülhet fészékén és a tojások is szárazon vannak a hullámok hatáskörén kívül.

Azt hiszem tehát, hogy a madarak egész osztályán keresztül ugyanazon általános elv uralkodik, néha tisztán láthatóan, néha elfátyolozva, s szerint, mint a faj szokásai feltűnőbbek, vagy alkotta sajátosságosabb. Tapasztaljuk ugyan, hogy oly madaraknál, melyek alkakokra, vagy szokásaikra nézve kevésbé eltérők, fészék-épités módjukban tekintélyes különbségeket mutatnak fel, de azt bizonyosan tudjuk, hogy fontos éghajlati változások történtek

Komjáthy annak okát, hogy a régi rendszer nem volt mindig kielégítő, nem a rendszerben, hanem az ügykezelés vonzóságában s a tisztviselők helytelen megválasztásában találja. A törvényjavaslatban tervezett bizottság, eltekintve attól, hogy hatásköre nincs szabatosan megállapítva, nem alkalmas arra, hogy a közigazgatás létező hiányait orvosolja; de ha még tenné is ezt, már azért nem fogadható el, mert megsemmisíti teljesen az önkormányzati jogokat. Meg van győződve, hogy önzetese ember az országban nem vállalkozik a szerepre, melyet a törvényjavaslat a közig. bizottság tagjai számára kijelöl. A törvényjavaslatot általánosságban sem fogadhatják el.

Plachy Tamás Mocsáry ellenében megjegyzi, hogy az önkormányzat csak akkor lenne a törvényjavaslat által veszélyeztetve, ha nem lenne biztosítva a municipium többségének befolyása a közigazgatási bizottságban. A törvényhatósági bizottságok mostani alakjukban nem alkalmasak azon biztosítékok nyújtására, melyekkel a közigazgatásnak a hatalommal szemben bírnia kell. Üdvözlö a törvényjavaslatot azért is, mert rést lát általa útve azon chinai falon, mely az igazságszolgáltatást a közigazgatástól elválasztja. Helyesnek tartja, hogy a királyi ügyész is bevétetik a közigazgatási bizottság keretébe s hogy ennek hatásköre a börtönökre is kiterjesztetik, a mi a mostani centralis. ellenőrzés célszerű orvoslására fog módot nyújtani. Helyesli azt is, hogy a törvényjavaslat nem ad privilegizált állást egy törvényhatóságnak sem, hanem általános szabályt állapít meg. — A törvényjavaslat a gyakorlati élet színvonalán áll s célszerű módus vivendit nyújt, a nélkül, hogy a rendszer-változtatás veszedelmes lejtőjére lépne. A törvényjavaslatot általánosságban elfogadják.

Többen lévén még szóllásra feljegyezve, a vita folytatása holnapra halasztatott.

Az erdélyi városok adózására vonatkozólag érdekes felszólalást kapott az „Ellenőr”.

Erdélyben — ugymond a felszólaló — az adók gyarapulásának s ezzel az államjöveldelmek emelésének egy főtenyezője volna — ha volna, a III. és IV-ik osztályokba sorozott eddigi jövedelemadózás által tartozott és ma is tartozó gyárosok, kereskedők, főleg az itten szokásban levő pénzváltók üzleti jövedelmének pontos kiindulása s lelkiismeretes, az államra nézve igazságos megadóztatása. Hogy ma nincs így, tessék csak a gazdag kereskedőváros Brassó, főleg pénzváltói jövedelmeit megtekintni. Eltekintve attól, hogy az apróbb erdélyi városok említett iparosainak megadóztatása aránylag harmineczszor, sőt hatvanszor is felülmúlja a nagyobb s főleg a szász városok aránylag számításba jöhető s az említett osztályokba sorolható adókötelezettek évi adóját, de tekintetbe véve, hogy ezen szembeütnő apadás a kinestár kárára esik, ideje volna az ily jelen-tékeny állami jövedelmeket keresők, kímélők élére mindenbol, de főképp a szászok között, talpig derék magyar embereket állítani, kik a dolognak nemcsak elméleti, hanem gyakorlati ágazatait is egyaránt ismerik. Én legalább ezen két osztálybeli aránytalan megadóztatásnak okát abban találom, hogy a legtöbb he-

még a mostan élő fajok létezésének ideje alatt is s hogy legkevésbé sem nehéz megérteni, mi módon jöttek létre ily különbségek. Ismeretes, hogy egyszerű szokások örököltnének és miután az arcalok, melyek most egyes fajok által lakotnak, egymástól különböznek, ugy biztosan elfogadhatjuk, hogy ily változások minden fajra különböző hatással vannak és gyakran oly fajokat hoznak össze, melyek saját szokásaikat egészen távol eső vidékeken és más körülmények között nyerték.

De azt vetik ellen, a madarak nem tanulják a fészék készítését, mint az ember az építést tanulja, mert minden madár épen oly fészeket épít, mint fájának többi tagjai, még akkor is, ha olyant soha sem látott és csak az ösztön képesíteti arra, hogy ezt tessen. Kétségkívül ösztön volna, ha igaz volna és én egyzerőten azon tény bebizonyítását követelem. Azonban a kérdés ezen fontos kiindulási pontja mindig bizonyítékok nélkül fogadtatik el, sőt a bizonyítást ellen, mert az ismeretes tények errel ellenkeznek. Madarak, melyek kalitkában rakott tojásokból keltek ki, felnevelve, nem építenek fájukat jellemző fészket, még akkor sem, ha az ahoz megkívánható anyagok rendelkezésükre is állanak; általában semmi nemű fészket nem építenek, hanem az anyagokat idomtalanul, minden rend nélkül összehalmozzák. A madarak enéket illetőleg, melyet szintén ösztönöszerűnek tartanak, kísérletek tettek és azt találták, hogy a fiatal madarak soha sem éneklők fajuk sajátosság enéket, ha azt soha sem hallották, míg ellenben más madarak enéket, melyekkegyütt vannak, könnyen eltanulják.

(Folyt. köv.)

Ilyen a körülmények által ismeretlen pénzügyi igazgatósági fogalmak, vagy tapasztalatlan hivatalnok mint pénzügyi előadó, hibásan vezetik a kimerést. — Nem indulatból beszélök, de tessék elhinni, itt másképp van minden, mint a központban. Ha számításba vesszük ugy az iparágak, mint azok forgását, midőn például Kézdi-Vásárhely s ehez hasonló város a III-ik osztály szerint 10—15,000 forint adózik évenként, akkor egy Brassónak, Nagy-Szebennek, legkevesebb 60—80,000 forint kellene adoznia évenként a III-ik osztály szerint. Hogy most mennyit fizetnek, az utolsó forintig meg nem mondhatom, de merem állítani, hogy 40,000 forint nem adóznak. Hol van itt az arány, a lelkiismeretesség?

Magyar lapok szemléje.

A „Pesti Napló” szerint a ház üres. A legfontosabb törvényjavaslat van pedig napirinden s a törvényhozók oda se néznek neki; mindenkinek más baja van, a maga baja, a közügy kevés embert érdekel s ezeknek is mintha teher volna. A nyitány, Gullner előadói beszéde, az alkalmi szónoklatok kímért ütenyében lemorzsolgatótt. Tisza Kálmán reformművéhez nem adott exposé. Utalt a törvényjavaslat indoklására. Ezután Mocsáry Lajos negyvenhetes ideái két óra hosszat kinczták a házat. Senki szónokot nem hallgatta, csak ő gyönyörködött maga-magában. A legtöbb municipális hangja kialudván, a centralista felfogás tűnt fel. Mert a hallgatag exministerek padjából felállott Tisza Lajos, hogy egy ellenzéki beszédet tartson. Tisza Kálmán boszankodott. Sennye mosolygott, a szélsőjobb s a centralisták éljenek. A vita dereka azonban még csak ezután lesz.

Az „Ellenőr” örvend azon, hogy Mocsáry Lajos ur kibeszélte magát és leült. Nagy jótétemény, hogy végre szóhoz juthatott a komoly vita. Egy kicsit centralista, de józan nagyon az első szó. Tisza Lajos mondta. Ő az állami adminisztráció felé hajlik; olve, hogy a törvényhozás akkor jár el helyesen, ha a szükséges módosításokkal javít, s nem akkor, ha rendszereket rendszerekre kerget s egész szervezettel experimentál az elizötték helyén. Jobbnak tartja azt a rendszert, hogy a tisztviselők adminisztrálnak s a vármegye ellenőrizzen. Kizárólag gyakorlatinak tartja Tisza Lajosnak azon nézetét, hogy kisebb közigazgatási kerületek alakíttassanak. Ez irányban az „Ellenőr” sokat dolgozott s kifejtett nézeteinek helyességéről csak még jobban meggyőződtek azon érvek, melyeket Tisza Lajostól hallott.

A „Hon” a közigazgatási bizottság felletti általános vita megkezdéséről ír. E javaslat tárgyában eddig három irány nyilvánult. A régi municipális álláspontot kifejtő hosszadalmasan Mocsáry, secundált neki, rövidebben Komjáthy a baloldaltól; az önkormányzat mai követelményeinek megfelelő javaslat mellett érvelt az előadó; Gullner Gyula, tömören, egyesen, beszéde sulypontját arra fektetvén, hogy az önkormányzati hatáskör sértetlenül maradjon és a javaslatnak közigazgatási szükségét bizonyítja; néhány gyakorlati példával illusztrálta ennek szükségét Plachy Tamás, figyelmeztetve Mocsáryt azon új jogkörre, melyet az adóügyben, a közigazgatási bizottság útján nyer az önkormányzat; a javaslatot elfogadja Tisza Lajos is, mint egy szükséges lépést; de beszédének forszében, vagy a kinevezett hivatalnokok, vagy a nobile officium útján való önkormányzat szükségét hangsúlyozá, a választás alá eső hivatalnokok rendszere ellenében.

— A budai tárgyalásokról a Hon

a következő híreket veszi. A tárgyalásoknál, magyar részen a legkiválóbb szerepet Száll Kálmán játéza. Tisza min. elnök az általános elvi kérdésekre szorítkozott; Száll mestersége a detailokban állt s ezek ismeretével, bécsi collegát nagyon meglepte. Száll, mind a bankérdésben, mind a kereskedelmi s vámszövet-ség ügyében az adatok, emlékiratok s más specialis munkálatok őrisi anyagát producálta s majdnem kifogyhatatlan szónoki talentumával a tárgyalásoknak mintegy központja volt. A legnagyobb nehézséget a tárgyalat kérdések között, a fogyasztási adók képezik. Az osztrák miniszterek kifogásolták a magyar részről producált adatokat, s nagyon hangsúlyozták, hogy sem az Auersperg-miniszterium nincs azon helyzetben, sem más osztrák kormánytól az nem remélhető, hogy hozzájáruljon Ausztria, eddig törvényesen élvezett jövedelmeinek megcsonkításához Magyarország javára. — Ha a kiegyezésnél számításai hibák, tévedések történtek, ezek kijavítása fenntartandó a quóta ügyében történő tárgyalásokra, melyekre a két törvényhozás küldöttjei is közvetlenül előkészítőleg befolynak. Magyar részről a nézetet elleneztek, de hosszas nagyon hosszas tárgyalások után, az értekezletek tagjai azon impressióval osztoztak el, hogy magyar részről nem lehetetlen a megegyezés abban, hogy a fogyasztási adók körüli elszámítás kérdése a quóta tárgyalásokra halasztassék. A vántételekben fennforognak még

differenciák, de ezek nem lényegesek. A bankérdésben osztrák részről, hosszas viták után, bizonyos hajlandóság nyilvánult a Cartell-ban-kok iránt; e kérdés különben érdemlegesen Bécsben fog tárgyalatni.

KÜLFÖLD.

Kolozsvár, 1875. jan. 12.

A mult héten nemcsak kizárólag Andrásy Gyula gróf ismeretes keleti actiója körül forgott a közvélemény figyelme de a hét első felében általános volt a nézet, hogy az osztrák magyar külügyminiszter által a másik két északi hatalommal egyetértésben megállapított reformjavaslatok a legkedvezőbb fogadtatással találkoztak a nyugati hatalmaknál is. Sőt már jelentették, hogy a francia cabinet feltétlenül hozzájárult az előterjesztésekhez, hogy az angol kormány szintén igen jó szemmel nézi a dolgot, s hogy Olaszország ugyancsak az északi hatalmak pártjára állt. De a hét utolsó napjain ellenkező hírek merültek föl, s nagy nyugtalanságot keltettek főleg a tözsdeken, hol szombaton valóságos panique állott be.

A londoni „Standard”-nak Bécsből már azt is sürgönyözték, hogy az osztrák-magyar hadügyi kormány a tartalékosok behívását rendelte el.

Képzeltető, hogy a hír, — mely Bécsben is nagyon el volt terjedve, — milyen pusztító hatással volt az árfolyamokra. De ezen alakjában a hír teljesen alaptalan. Mind a mellett azonban nem titkolható el az, hogy a helyzet a keleten mindinkább komoly alakot ölt, s hogy a fegyveres beavatkozást Ausztria-Magyarország részéről olyan eshetőségnek tekintik, mely eszmével a külföldi jól értesült lapok mindinkább megbarátkoznak.

Nemkevésebb meglepő hírt vesz Párisból a berlini „Nat. Ztg.”. E jól értesült lap ezeket írja: Ha a ma — 8-án Párisból hozzánk érkezett hír igaz, — úgy a porta olyan tettet követett el, mely az északi hatalmak egész diplomatiáj játékát összezavarja, ha ugyan ez a játék nem a portának épen ezen eljárására van számítva. Mint táviratilag Párisból jelentik, Sadyk pasa, török nagykövet tegnap De-cazes herczeg külügyminiszterrel értekezletet tartott; a nagykövet hír szerint fölkeresé a külügyminisztert, hogy Andrásy gróf tervét ne tegye magáévá s hogy a porta kénytelenítve érzendi magát a nagyhatalmak szándékától lépésére tagadólág válaszolni. Föl nem tehető, hogy a porta ilyen lépést merészelt volna tenni, ha Anglia támogatásáról nem biztosította volna magát.

S valóban tegnap a párisi török követ-ségben azt híresztelték, hogy Derbi lord határozottan megtagadta Ausztria ismeretes javaslatainak támogatását. Az előkelő német lap e közleménye nem csekély mértékben előmozdította a panique-ot, mely, mint említettük szombaton az összes külföldi tözsedeken lábra kapott. Az azonban kétségtelen, hogy Olaszország feltétlenül magáévá tette Andrásy gróf előterjesztéseit.

A többi államok belátásában semmi fontosabb esemény nem szerepelt, mely recapitulatiót érdemelne. Franciaországban megindult a választási mozgalom, Spanyolországban szintén s a hadügyi actióra is komoly előkészületek tettek. A portugál cortes jan. 2-án megnyitott.

BELFÖLD.

Csik-Szereda január 8 1876

(Működvelői előadás.)

T. Szerkesztő ur!

Egy kissé megkésstem ugyan, levelemmel de azért nem hallgathatom el, hogy a helybeli működvelői szintársulatunk m. hó 27-én ünnep harmadnapján-tartott előadásáról ne értesítem a t. szerkesztő urat. A kezdet nehézségével küzdő társulat ez alkalommal a „Betyár kendője” színművet adta, melylyel városunk és vidéke intelligentiájának sokáig nem feledhető kedves estélyt szerzett. Még gyakorlott szintársulatnak is becsületére vált volna ez előadás, melynek correct s minden tekintetben sikerült, jelenetét úgy a rendező, mint egyes tagok ügybuzgal-márról előig tanuságát nyújtottak.

Bár a játszók mindegyike egyaránt elismerést érdemel mégis ki kell tennem a nevének megfelelő Schön Etelka kisasszonyt, ki. Őrszi szerepében annyira érzett fejtett ki s oly nagy színpadi otthoniassággal alakította a kis betyár-menyeskét, hogy méltán nevezhető az estély főnyújtójának. Az előadás jól sikerülésének érdemében nem kis mértékben osztoztak Molnár Ilka és Prencz Mari úrnők is.

A színelőadást egy rövid táncz-mulatság követte, mely pezsgő vőru hölgyeink emlék füzérébe egy szép nefejejs-csokrot tűzött.

k. cz.

Cs.-Szereda, 183. jan. 10.

(A méter-mértékek. Olvasókor életkezése.)

T. Szerkesztő ur!

Valamint az országban mindenütt, ugy nálunk is roppant nehézséggel játathatja el a közép a már kötelezővé lett méter-mértékeket; a korcsmáros, az iparos, s annál inkább a szegény vidéki alsóbb iposztály, nagyon nehezen tud felfogadni a öllet, kupával stb. de még nehezebben tud megismerkedni az előtte annyira ismeretlen, fogfoghatatlan újabb számítási módokkal.

Látszik, hogy a népnek ez irányban való oktatására semmi gond nem fordított s így martaléskul dobátik néhány lórelálós ember leleményességének, kiknek apragi jólleltük gyarapodása elmaradhatatlan les. Az e téren való tudatlanság miatt titkokbanokan még a régi mértékeket használják, sőt ég a heti vásáron is fülébe sugja a szegény kérekly ember a vásárlónak, hogy: „ehéjt az észák buzám nem affile fránya gumiciterrel, hanem vékával van kitőtvé.”

Reméljük azonban, hogy a kormány is utasítani fogja — ha még nem tette — illető közeget, megismertetni a néppel az új mértéket, mely a kötelező törvénynevelés szükségletté vált.

Mig azonban a „méter-mértékek” különböző neveivel, a „kilópéterrel” „szendemetterrel” stb. küzdünk: addig más téren haladunk előre.

Ugyanis, örvendetes jelenségnek tekintem városunkban egy oly human intézménynek a napokban történt létesülést, mely régi vágyainkat s óhajátunkat vlosítá meg; melynek érdeme törvényszerű elni: Vajna Tamás urat illeti, az ő fáradsáttal buzgalma-nak sikerülvén egy létesítendő „Olvasó-kör” megalapítására, ugy a helybeli, mat a vidéki intelligentiának nagy részét megnyerni. Tegnap — mikor már 70 tag iratkozt volt be — meg is tartatott az alakuló gyűlés, melyen a néhány pontból álló alapsabályok megállapítása után titkos szavazattal megválasztattak a kör tisztviselői, Elnök lé Vajna Tamás, jegyző Felméri Albert, pénztárnok Benedek István, gazda Czibera F; biztmányi tagok: Kis Antal, Dósa Gábor, Kocz László, Madár Mihály, Miklósi József és Gál Endre. Ugyanezen gyűlés határozatából aarsangon az egylet tökéjének gyarapítására egy vagy esetleg két bál fog rendezetni, mi réből egy bál-rendező bizottság is választatott.

Az ige tehát testté vált s már nem kényszerítettünk nélkülözni egy o — társadalmi tekintetben — nagyfontosságú mivelődé-si tényező, mely hason városainkban teljesen meggyökerezett. — A legnagyobb észszéggel s mondhatnám az ügy fontosságától thátott lelkesedéssel csoportosult mindenki a törvös eszme valóstítására: hogy alkalmat elgáltathasson barátságos összejövetelek által megsemmisíteni azon akadályokat, melyek edig nem engedték egy összekapcsoló társadalmi kör jótéteményeit élvezni.

A mult tapasztalataiból kiindulva, őszinte kívánatunk csak annyi: vajna a kör tagjai átérveze ez egylet nagy horderejét megőrizve az iránti ragaszkodásukat: az egyértéssel párosult buzgalommal ne engednék a bekövetkező az időt, mely szétrombolja egy oly intézményünket, melynek pártolása s livrágozása legbiztosabb hőmörője szellemi értékeknek. Legyen e kör állandó és folytonosan vágzó, hogy lehessen egyik hatalmas megkedveltője s védőoszlop ugy a tudományos műveltségnek, mint minden kulturális intézményeinknek.

A viszontlátásig

a. x.

Tanügy.

Az erdélyi második tanítónő-képezde tárgyában.

Lajunk t. olvasói emlékezhetik, hogy a Sepsi-Szent-Györgyön felállítandó erdélyrészi második nőtanító-képző intézet ügyén a „Székely Tanügy” szerkesztőjétől egy közleményt hoztunk.

Helyén látjuk a kormány s közönség figyelmét újlag felhívni az érintett kérdés felett irodalmi téren indított eszmecsere, annyival is inkább, miután ugy látszik, hogy háromszék kulturai jelentősége a magasabb körökben is élénk érdekeltséget keltett. S most mikor a házi ipar emelését épen Háromszéken vette czélba kormányunk, nem felesleges nőtanító-képző intézet elhelyezésével a kultui czélokat kapcsolatba hozni.

Mindnyájan, — írja a „Sz.” — kik a kérdéshez hozzászóltak, közösen egyeztek abban, hogy egy tanítónő képezdémeg csak ugyan szükségünk van s csak anna helyisége felől ágaztak el némi részben a lelemények, melyeknek nagy többsége azonban Sepsi-Szt.-György mellett szól. Közölebbről „Magyar Tanügy” X. füzetében Téglás Gátr ur értekezik említett czikkünkre vonatkozólag a fent-forgó kérdésről. Azon készség és ügybuzgóság,

mely cirkó urat tárgyalául vezette, minden-
esetre így elismerésünket érdemli; de enged-
je meg nekünk, ha tőle nemcsak a patriotizmus
elvénél fogva, de a székei viszonyokkal való
közvetlen ismeretségeért sem várjuk volna a
kérdésnek ilyen felfogását. Mivel pedig elmon-
dott néteit, bár azok a mieinkkel ellenkez-
nek is, szívetben tartjuk: lényegesebb pont-
jait a „Magyar Tanügy“ idézett füzetéből
ide igauk. Azt mondja ugyanis Tóglás Gá-
bor ur:

„A székei ifjú nagy tanulmányossága,
erős értelmisége mellett sok olyan vidékies-
ségei szék el házi körében, mit még az isko-
lai oktatás és folytonos gyakorlat sem írhat
ki belől. Akármelyik belföldi középiskolákban
meggyőződést szerzhettek erről. Én ugyan
nem kívánok nagyvilági elfoglaltságot és
szalonba illő fellépést, de őszintén mondhatom,
mindig szabad mozgás és külső kellemek oly
annyira barátja vagyok, hogy e nélkül nőtá-
nítóknak sem szeretném tudni. Ezt pedig sa-
ját tűzhe körében még a legműveltebb csa-
lád tagjai sem igen sajátíthatja el. Felette ki-
vánatosnak tartom magam is, ha provincia-
lizmusunkat fen kívánjuk tartani erkölcsünk-
ben, a régi ipar ápolásában, hagyományos
takarékoságunkban, de társadalmi érintkezé-
sünkben seppent sem válik kárára, ha egyben-
másban iszolás alá vesszük magunkat és if-
jainkat a szomszéd törvényhatóságokba is
átküldöztetjük. Egy kisebbrendű városra ta-
gadhatlan jelentékeny anyagi haszon s tö-
mérdek lellemi jó járulhat olyan intézettől,
minők a középiskola, de az iskolák finansziális
jelentőségé soha sem lehet egyedül döntő és
itt elfogadott ember sokkal nyájásabb szem-
pontnak fogja tekinteni a kiképzetténi obaj-
tott nenedek érdekeit. Itt különösen áll a
praeparandákrol, melyeknek hatása nem szor-
ítkozhat egy város szűk körére. Seps-Szent-
Györgyrendezve e tekintetben sem lehetne ten-
ni az így kifogást; mert hisz újabb időben
vezető szerepet ép e város vett magára s ott
a leendő ok társadalmi kiképzését és bizo-
tosítva llyuk, de egész társadalmi rendszere
oly kevés különbözik az utólagja is csekély
területre szorított többi székelekétől, hogy
amaz általános látkört s minden oldalú tájé-
kozottságot, mely a szakképzettséggel egyen-
értékű ugyan, de egyetlen tanítói diplomában
sem mérlelhető kellőleg, itt még sem helyez-
hetjük tessen kiltásba.

Eltérve azonban e körülménytől, épen
a székei szűk körében kívánunk kelti,
hogy leánygyermekük leendő oktatási anyanyel-
vükön kívül legalább egy más, nálunk közke-
letű nyelvet félíg meddig, ha mindjárt nem
a teljes ftykony beszédig, legyenek megba-
rátkozva. A németet váltig szidjuk s a román-
nal keveset érintkezünk ugyan a Hargita, Be-
kecs és Gy-Osmond tájékán, de azért egyik
nyelv elejét, ha mindjárt a nyelvkincsek kel-
lő élvezéséért, okvetlenül kívánunk kell a
leendő araktól s társadalmi életünk diszeitől.
Ugy de az van-e utalva minden egyes tanító-
nő-jelölt új szülőföldére, képes-e a székei-
föld mind odaváló tanítóknak majdan ké-
peségeihez illő állomást nyújtani? Nekünk az
iskolai életben kell elkelti a tanítókat min-
den kellékekkel s a kinek ott nem nyílt al-
kalma ar, nagyon ritkán pótolhatja később
utána. Ezt van a kolozsvári képző jól elhe-
lyezve, s ért nem lehet kisebb városba ki-
válni a rit-már szükségessé vált második in-
tézetet. É nem mondom, hogy örök időre ejt-
sük el a székei földet hön ohajtott képző intéze-
tétől, de most, mikor arról van szó, hogy Ko-
lozsvár uti ok kapjanak női praeparandát,
a legkomorabb utángondolás mellett sem ad-
hatom szvazatomat Seps-Szent-Györgyre.“
„Saját meggyőződéseim szerint Brassó-
ból szolgálna teljes haszonnal épen
székei ink érdekei a női képző in-
tézet. Nn a nagy város tekintete döntő itt
egyedül, br azt számításomból kifeledni nem
akarom, de ján lly Brassó nyelv- és tár-
sadalmi viszony a.“ „Még annyilag sem
lesz veszélyünk, mert Brassó képei a székei-
ség legtereteszesebb piacát s a magyar ki-
rályi képzőintézet szükségleteinek jó részét min-
desetre székei földi iparosok és termelők
lesznek hitva előállítani.“ „Leendő nevelők
utján pedig épen kiszámíthatlan áldás terjedne
át vidékeire, már csak a testvéri kapocs
gondosabb polása s a társ-nemzetek nyelvé-
nek megismerése után is.“ „És nem volna-e
már magán kiszámíthatlan nagy haszon, ha
egyes fogynyabb növendékek az ott minden-
esetre kötes tárgyul illő román- vagy német
nyelvet teljes elsajátíthatván, előnyösen ver-
henyehetnek talán olyanokkal, kik anyanyel-
vükül tekint azon nyelveket. Ha a székei-
nyelvi szellem képességeit hazánk érdekében tel-
jesen ki aljuk aknázni, bizony csak kíván-
nunk kell, ogy fiai és leányai tegyék tul ma-
gukat a fti tornyához kötött hazafiságon s
Kárpáthoz Adriáig foglaljanak el minden tért,
a hol hazárat és nemzetünk hasznára és
becsülettel szolgálhatják.

Ez lly Brassó városa ellen folytatott
minden dígi harcaink közt legsikeresebb és

leggyümölcsözőbb, mert a tudomány és a cu-
tura fegyverével vívni ki fensőbbégünket. És
ha ezeket épen Brassóban képezhetjük ki Pes-
talozsi és Diesterweg pályájára: minden székei
halálval telhetik el akkor a kormány intézke-
déséért. A mieányaink könnyen ellátogathatnak
oda, de Brassó magyarsága kellő magyartás.
folytonos erősítés nélkül nem őrizheti meg, még
ilyen csekély távolban sem, és anyanyelvün-
ket. Legyen köztük a magyar tudományossá-
nak focusa, hogy tisztelettel tekintsen arra a
román és szász egyaránt. Az állam által uba-
ban ide tett nagy befektetések remélt kama-
tai így gazdagabbá visszakerülnek, a magyar
nemzeti genius eme templomait ilyen és ha-
sonló intézményekkel kell ott még erősíteni.
Épen az ilyen pontok érdemlik meg a kor-
mány különös kegyét, anyyival inkább, mert
a magyar elem a törvényszékek redukciója
folytán egyes erdélyrészi városokban, mint Fo-
garas is pl. iskolák nélkül teljesen veszendőnek
indul, stb.

A növevelést illető egyéb indokait és el-
veit átalában helyeseknek tartjuk s azokat e-
gész készséggel aláírjuk.

Azonban magának a nótanító-képző in-
tézetnek elhelyezését támogató érveléseit nem
hagyhatjuk egy pár rövid észrevétel nélkül.
Hogy leendő tanítóink és tanítónőkünk
magasabb társadalmi kiképzését nyerjenek:
azt a tanítói hivatás jellege teszi szükségessé.
Ezen tekintetben a tanítókra nézve sok
oldalról előnyös a nagyvárosokba elhelyezett
képződe. Hogy azonban a tanítóknak hasonló
eredményre használhatnák fel a nagyváros-
sok előnyeit: azt a legjobb akarunk mellett
is kétségbe kell vonnunk. Emellettük már
egyszer, hogy részünkről a nótanítókat már csak
az ébredező női fényűző hajlamok meggátálása
szempontjából sem látnók szívesen nagy váro-
sokban.

Olyan érv ez, mely szélesebb bizonyítga-
tásokra nem szorul. A ki ismeri a nagy váro-
si társadalmi életet s annak csábító ingereit:
az a leendő tanítóknak egyéni fejlődését
nem rendelheti alá a nagy város befolyásának.
Ilyen uton „csizolás“ alá nem vehetjük ifja-
inkat. Az olyan nagyobb város tehát, melynek
csak társadalmi élete van, de a tanító szakis-
meretére okvetlenül szükséges segédesszókókkal
nem rendelkezik, nemcsak nem használ, de
nagy mértékben árt a tanító-képződék-
nek. Budapestet, Kolozsvárt e tekintetben ki-
fogás nem érheti, a mennyiben ott a különféle
magasabb tanítózetek, könyvtárak, muzeumok,
irodalmi vagy tudományos társulatok stb. látó-
gatásainak szellemi haszna eléggé egysulyo-
za azon hátrányokat, melyeket a nagyvárosias
szellem ifjú nőink fejlődésénél gyakran egész
életre kihatás okozhatna.

(Vége következik.)

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Budapestén január 12. 10. ó. 40. p. d. o.
Érkezett, január 12. 11. ó. 40. p. d. o.

A képviselőházban tegnap a vita
szokatlanul megélénkült; a közigazga-
tási javaslat ellen Bujanovics, Állay
Béni, Zichy Nándor; mellette Kemény
államtitkár, Bereczky, ki erdélyi szem-
pontból a javaslatot helyesen találta,
Pulszky Ágost beszélt; Tisza Kálmán
nagy polemicus beszéddel kelt a javas-
lat védelmére. Az osztrák reichsrath ül-
ködését tegnap megkezdé.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, jan. 12. 1876.

— **A korcsolyázó-egylet**, mint az
igazgató-választmány lapunkat értesíti, holnap
csütörtökön d. u. 3 órakor nagy korcsolyázást
rendez, zene mellett a sétatéri jégpályán. Be-
léptidj nem egyleti tagoknak 30 kr.; egyleti
tagok mitem fizetnek, de csakis jelvényesen
bocsáttatnak be. E jelentéssel kapcsolatlan
számátalan érdeklődő nevében ezenel interpe-
láljuk a választmányt: tekintve, hogy a kor-
csolya-idény most a legszebb virágzásban áll;
tekintve, hogy disz- verseny- és esti korcsolyá-
zások rendezése, természetesen főemlék beléptidj-
kal, az egylet pénztárára is örvendetes esemény
lenne; tekintve, hogy csak az egyleti alapítke
ilyes rendkívüli bevételekkel való gyarapítása
utján remélhető, hogy minél előbb egy na-
gyobbzerű s az igényeknek megfelelő csarno-
kot emelhesen az egylet; tekintve végre, hogy
a pompás időjárás következtében az érdeklődés
mindinkább emelkedik a közönségben s eként
ilyes rendkívüli korcsolyázások fényes eredmé-
nyel kecsegtetnek, szándékozik-e a korcsolyázó-
egylet választmánya disz- verseny- és esti-
korcsolyázásokat rendezni s ha szándékozik:
mikor fogja a közönséget, mely már alig várja,
ilyeténképen „diszjégre vinni?“

— **A városi képviselő bizottság**
ma délután ülést tart, melyen a virilisek név-
jegyzékét összeállító bizottság fogja beterjeszteni
jelentését. A virilisek névsorát különben ismeri
már közönségünk, lapunkból.

— **Gázvilágításunknak**, amellett, hogy
a valódi világosságát meglehetősen rossz vi-
szonyban áll, még a kemény időjárás is sokat
kell küzdenie. A gázorák gyakran egészen be-
fagnak s főleg a közintézeteknek érzékeny
boszuságot és hátramaradást okoz ily esetben
a gáz teljes használhatatlansága. Így pl. a na-
pokban a torna-vivoda gázorája is, a gaz-
da titkár minden forró buzgalma daczára, any-
nyira befagyott, hogy kénytelenek voltak gyer-
tyával világítani ki a tornázó- és vivó termek-
ket. Kérjük a gázvilágítás igazgatóóságát, tegyen
minden lehetőt az ily esetek elkerülésére,
mert olyan időben, mikor a torony-órák meg-
fagnak, a gázorák befagnak, a köz-
zönséges emberi orrok befagnak: az ember
sokkal hamarabb meg orrol minden kellemet-
lenségért, mint valami szép, verőfényes májusi
napon.

— **Hamis tizesek**. Egy paplaki oláh
a napokban N.-Szebenben egy kérdi-vásárhelyi
pogácsástól 3 drb. hamis tizest kapott. A po-
gácsás azt állítja, hogy Kérdi-Vásárhelyt ad-
ták neki azokat.

— **Marosvásárhelyről** írja levelezőnk
a következő híreket: „A helyi jótékony nőegylet
február elsőén, helyi műkedvelők szíves
közreműködése mellett, tanczestélyivel
egybekapcsoló hangversenyt rendezend. Blau
Gyula hegedűművész ujjal körünkben időzik
s mindkét hangversenye nagy tetszésben és lá-
togatottságban részesülvén, még egy harmadik
hangversenyt is szándékozik itt rendezni. Iró-
kór alakult meg városunkban. Elnöke: Men-
tovich Ferencz. Jegyzője: Tolnai La-
jos. Az alapszabályokon most dolgoznak. A
„Székely Hirlap“ itteni hírek szerint mar-
ciusban újra megindul. A közelebről említett
vendégszereplőkön kívül márciusban Soldos-
né is fog nálunk vendégszerezni és Vidor
Pál is ekkor jön át egy pár vendégszerepre.
Govean drámáját „A megváltó Jézus
Krisztus“ vasárnap másodszor hozták szín-
re színpadunkon.

— **Székei-Udvarhelyről** január 10-
ikéről vesszük a következő sorokat: Tisztelt
szerkesztő ur! Szomorú hírt mondok. E hó 8-
ára viradalog éjjel után 3 óra körül a székei-
udvarhelyi ev. ref. collegium második emeleté-
nek az első tanári lak felől eső alsó szöglet-
tén, épen a nagy auditorium szomszédságában,
az egykori Lacedaemon nevű lakszobában, de a
mely ez idő szerint tanteremmé volt átalakít-
va, bizonytalan uton-módon tűz ütött ki. Meg-
semmisült a jelölt tanterem, meg van rongálva
leginkább védelmi czélból az auditorium födele
és a megsemmisült tanterem szomszéd terme,
melynek neve hajdan Corinthus volt, de ez idő
szerint ez is tanteremmé volt átalakítva. A ta-
nuló ifjuság és városi polgárság erőfeszítése
meggátolta a tűz nagyobbra terjedését. Szemé-
lyi szerencsétlenség nem történt. Az előjáró-
ság még az nap délelőtt ülést tartván, a „Victo-
ria“-nál biztosítva volt épület ügyében megtette
a szükséges lépéseket, intézkedvén afelől is, hogy
az iskolai munkálkodás akadálytalanul tovább
folyhasson. Szakács Mózes.

— **Deák Ferencz**, mint a legmelyebb
ajdalmommal hallja a „P. N.“ 10-ikén súlyo-
san rosszul volt, s a késő éji órákban a baj
nem könnyebbült. A délután folyamában ő
Felségei is külön küldött által tudakozódtak
nagy hazafi hogyléte felől.

— **Graef** tábornoknak, József főherceg
ujjonnan kinevezett adlatusának nem utolsó ne-
vezetessége az, hogy carrierjét a közlegénységben
kezdte. I. Napoleon kora óta oly ritkaság az
ilyen carrier, hogy feljegyezni méltó.

— **A „Kelet Népe“** új szerkesztője:
iff. Ábrányi Kornél lett. A konzervatív lap e
szerkesztőre néhány hónap előtt a sajtóbureau
tagja volt és abból ezer forint „abfertigolás“
szal bocsáttatott el. Ekkor a szabadelyű párt-
hoz csatlakozott, és hogy képviselőjelöltnek fel-
lépjen, több tekintélyes embertől, nevezetesen a
szabadelyű párt végrehajtó bizottságától és a ko-
lozsvári bizottság elnökétől, ajánló levelet kért,
és mikor a „Magyar Politika“ megtámadta a
vádall, hogy szabadelyű létere a „M. Poli-
tika“-nak volt munkatársa, tiltakozott nyílvá-
nos, nyomtatott nyilatkozatában azon feltevé-
sen, hogy ő a konzervatív politikáját csak
egy sorral is támogatta volna, ő csak szépiro-
dalmi cikket írt ama lapban. Most ez az
ur lett a konzervatívok főközlönyének szerkesz-
tője.

— **Dr. Navratil** kijelenti, hogy az ál-
latok gőgőjén tett ugyan közelbb tanulmányo-
kat; de az, a miről a lapok irtak, hogy t. i.
kutynálkál előidőzte és csakhamar meg isszün-
tette a rekedséget: életlani képtelenség.

— **A magyar tudományos akadé-
mia III. osztályának** ülése jan. 10-én. H. a n-
ken Miksa r. t. szétfogaló értesítést tartott
„A délnyugati közép-magyarországi hegyeség te-
rületének viszonyairól a harmadikban“. Érte-
kező a harmadikban 13 időszakot különböz-
tet meg, melyekben a kérdések területén a ter-
mészeti viszonyok lényegesen megváltoztak,
anyira, hogy a megváltozott viszonyok az
ezen időszakban kifejtött faunák megvál-

tozásában is kifejezést nyertek. Ezen 13 idő-
szak szerint, értekező a szóban forgó területen
13 rétegesoportot különböztet meg, melyekre
annak harmadkori képződménye oszlik. Ezen
rétegesoportok jellegei és faunái külön kimuta-
tásban vannak összeállítva. Ezután dr. Than-
hoffer Lajos, mint vendég, a maga részéről
előadta 1. a zsir első útjáról, 2. a gerinczesigo-
lya közti ducessejek szerkezetéről, 3. az útérfa-
lak nedvhezajgairól tett vizsgálatainak főbb
eredményeit, Krausz Károly tanársegéd ró-
széről pedig az idegállomány vizsgálatának
eredményeit. Végül báró Eötvös Lóránt egy
új módszer terjesztett elő a capillaritási jele-
netek észlelésére. Ezzel az ülést végt ért.

— **Agyonütött szerkesztő**. A Cra-
jovában megjelenő „Adverul“ czimű hetilap
szerkesztőjét, Bankov Demetriut, ismeretlen tet-
tesek agyonütötték.

— **Összeesküvést** fedeztek fel, állító-
lag, Konstantinopolyban. A „K. N.“-nek táv-
írák Konstantinopolyból, az ó-török érzelmű
hivatalnokok, a fanatikus törököket rábírták,
hogy egyik éjjel rohanják meg és gyilkolják le
Stambul keresztény lakosságát. A tervet egyik
közelebbi éjjel akarták végrehajtani. A rendőr-
ség azonban felfedezte az összeesküvést és a
főbb czinkosokat kézre kerítette.

— **Kihallgatás**. Graef tábornokot, Jó-
zsef főherceg ujonnan kinevezett adlatusát jan.
8-án ő felsége hosszabb kihallgatáson fogadta.
A tábornok 10-én ismét visszautazott hozzánk,
honnán rövid tartózkodás után ismét a főva-
rosba megy állását elfoglalni. Graef tábornok
már a harmadik, ki ő felsége mellett e szép,
de rendkívül nehéz hivatalt viselni fogja. A
viszony a honvédség és a közös hadsereg kö-
zött még mindig annyira feszés és kényes,
hogy a minden pillanatban felmerülhet surló-
dásokat csak az adlatus tapintatteljes maga-
tartása teheti kikerülhetővé. Graef tábornok az
ez ember, ki e nehéz feladatnak minden te-
kintetben megfelelni képes s minthogy pályá-
ját a közlegénységben kezdte, elég érzék és is-
meretre tett szert alárendeltjei szükségének és
ohajtsáinak felismerésére, a miért is egy a
honvédségben, mint a közös hadseregénél külö-
nös népszerűségnek örvend.

— **Előkészületek az udvari bál-
ra**. A folyó hó 16-án tartandó udvari bálra
200 cotillion-csokorra törtéat megrendelés s
máskülönbben is nagy előkészületek történek.
Mily sok kezét hoz mozgásba egy ilyen bál,
már csak abból is lehet itélni, hogy Pest
nevezetesebb nőszabó annyira tul vannak hal-
mozva munkával, hogy újabb megrendeléseket
többé nem fogadnak el. Minthogy a királyné
kedvence színe tudvalevőleg a lilá, az e színű
ruhakelmék megrendelése a boltokban oly tö-
meges, hogy egy némely kereskedő, ki szeren-
csétlenségre ép e színben nincs jól ellátva, egé-
zen kétségbe van esve. Vigasztalhatja magát
a többi bállal.

— **Szerencse fia**. Steden József budai
házbirtokosnak a múlt évtized elején volt egy
cseh házi szolgálja: Hanslicsko, ki mindig a
szabad Amerikáról álmodozott, s a hatvanas
évek végén ki is vándorolt oda. E napokban
Steden levelet kap Newyorkból. Hanslicsko ír-
ta, értesítve gazdáját, hogy ő egy idő óta szí-
vargyártással foglalkozik s már szerzett is ma-
gának egy házat, melyben szívesen látná s
megvendéglélné budai gazdáját, ha egyszer át-
rándulna hozzá.

KÖZGAZDASÁG.

Az ujabban felmerült borkérdések meg-
oldásához. *)

Vannak milliók, még a miveltebb fran-
ciákat is ide érte, kiknek Magyarország köze-
lebbi viszonyairól még tisztá fogalmuk sincs; de
alig van ezen milliók közt egy, a ki azt nem
tudná, hogy Magyarország Európának azon ál-
dott része, melyben a világnak legjobb buzája
a borok királya: tokaji nektár terem.

Nagy szerencse ily áldott haza polgára-
nak születni; de nagy — habár majdnem ter-
mészetszerű szerencsétlenség az, hogy a magyar
embert az elbizakodottság ördöge ki nem ke-
rítte, mint egyik részét azon boldog országnak,
mely hajdan szírájában fulladozott, de attól már
rég megmentetett.

Az elbizakodottság mámorának elvakítása s
buktatása s bukattja napjainkban a leggazda-
gabb sorsa nagyjainkat, s hozta az egész or-
szágot a bukás örvényének szélére.

De ép azért, mivel az egész nemzet ér-
zi és tudja, hogy az elbizakodottság és közöm-
bösség a hajdan szírájában fuladozó nemzetet az
általános bukás szélére vezette; lép actioba azon
csodaszzerű hatalom, mely az egyes emberek
életére szintugy, mint egy egész nemzetre néz-
ve az akadályos és nehézségek hatalmas rugó-
ja képeben csodákat mivel.

Győzzük tehát le elbizakodottságunkat, s
ébredjünk azon öntudatra, hogy nemzet va-

*) Mutatvány Dr. Entz Ferencz hasonczimű
munkájából.

gyunk, mely Europa civilizált népeinek sorába
készül belépni; azonban addig azoknak külfé-
nyét csak a ruházatlan és háztartásban, élvek
utáni vadászatban tulajdonította el; de a mely
elbizakodottságnak mámorá által elvakítva, a
nélkül, hogy átlátná, miszerint a civilizatio és
kulturának természetes gyümölcse s jutalma, t.
i. a jólét s az abból kifejlődött luxus elég-
kép affectálva s bitorolva sem egyesek, sem
nemzeteknél nem eredményezhet egyebet, mint
bukást.

Bocsánat, hogy kénytelen voltam némi
előzménynek helyet engedni azért, miszerint
azon álláspontot kijelölhessem, mely védett
támpontul szolgálhat azon felfogásomnak, me-
lyet boraink fontos nemzetgazdasági kérdésre
nézre táplálók, ugyanis:

Miért nem váltak Magyarország borai,
melyek oly páratlan természetű lelességgel
vannak megáldva, eddig világkereskedelmi cikkké?

Azért: mert elbizakodottságunkban azo-
kat mindaddig kész piac-képes árúnak tekin-
tettük, holott azok semmi egyebnek nem te-
kinthetők, mint jól qualificált yers termény-
nek, mely szintugy, mint a yers gyapju, len
stb. piac-képes iparcikké csak akkor válha-
tók, ha azt a magasabbra fejlődött értelmiség
valóságosan beferezett iparcikké qualificálta s
átváltoztatta.

Kitünő évek, melyek ritkán megújuló
turnusokban a bort ideájához közelítőleg előál-
litották, szülték köztünk a bor érinthetelen szü-
zességének phantomját.

S ezért vélik és vitatják sokan az isme-
ret hiány elbizakodottságával, hogy a bor már
ugy, a mikép az a természet kezéből kikerül,
kész iparcikk, melynek jalkatrésében, bár
mely módosítás, nem javításnak, hanem ha-
misításnak bélyegzendő.

Ha ezen, már magukban téves felfogások
csak apródások érdekekkel jönnének ellentétbe s
Magyarország legfontosabb közzgazdasági és ke-
reskedelmi érdekeit érintetlenül, és csorbita-
lanul hagynák, akkor érdemes sem volna felszó-
lalni; de mivel az ügy, termelési és kereske-
delmi érdekeinket élet-kérdések is illeti, kö-
lességgé válik azt minden oldalról egész ko-
molyossággal meghányni, figyelmünket leginkább
a következő kérdések megoldására pontosítván
össze.

Ezen kérdések közt pedig mindenek előtt
azt kell szelöltetnem, hogy mi tulajdonképen
a bor? mert ahoz, hogy valaki a borról, annak
valódi értékéről s hatásáról komolyan s a tu-
dományosságuk mai álláspontjához illőleg hozzá
szólhasson, több kívántatik, mint ama népies
felfogás, mely egész nyaritásban — akár a
bor, viz, akár az orvosságokban és számtalan
más, előtte egyszerűeknek vélt testeknek egye-
bet sem lát, mint véghetetlen becsű s hasznos-
ságu tárgyakat.

(Folyt. köv.)

Kimutatás.

A kolozsvári takarékpénztár 1875. december
havi üzletforgalma.

Bevétel.

185 betét 34,707 frt 30 kr, visszafizet-
tett váltók 100,908 frt — kr. visszafizetett
előlegek 1715 frt — kr. befizetett kamatok
váltó s előlegek után 4643 frt 98 kr, illetéke
659 frt 67 kr, visszafizetett jelzálog kölcsönök
1000 frt — kr, jelzálog kölcsönök után befizet-
tett kamat 2407 frt 40 kr, értékpapirok
után befizetett kamat 4408 frt — kr, bécsi
bankhától 11 frt 90 kr, elhelyezmények után
befizetett kamatok 2236 frt 15 kr, házbér az
intézet saját házái után 305 frt — kr, állam-
illeték előlegek után 11 frt 35 kr.

Összesen 152,303 frt 85 kr.
Pénztári maradvány nov. 30-ról 157228
frt 40 kr.

Főösszeg 309,532 frt 25 kr.
Kiadás.

Visszafizetett betétek s tökösített kama-
tok 191 tétel után 51,432 frt 84 kr, betéti
folyó kamatokra 148 frt 65 kr, leszámított
váltókra 104,205 frt — kr, előlegek értékpa-
pirokra 220 frt — kr, jelzálog-kölcsönökre
1000 frt — kr, bécsi bankhátalnak 1156 frt
15 kr, 1873-évi részvény, kamat s osztalékra
40 frt kr, 1874-évi részvény kamat s osztalé-
kra 60 frt — kr, kezelési költségekre 24 frt
65 kr, tisztí fizetésekre 296 frt 70 kr. meg-
jelentési tisztelet-díjakra 162 frt — kr, javi-
tási költség az intézet saját házái után 10
frt — kr, államilleték előlegek után 11 frt
35 kr. — Összesen 159967 frt 34 kr.

Pénztári maradvány decz. 31-én 146564
frt 91 kr.

Főösszeg 309,532 frt 25 kr.
Kolozsvárt, 1875. decz. 31-én.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről

Januárius 11-én 5% Metaliques 6860 frt
Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 73.80
frt. 1860-iki államkölcsön 111.70 Bankrésze-
nyek 905.— Hítelrészvények 190,70 London
114.45. frt. Ezüst 10530. Cs. kir. arany 542—
— Napoleon'd'or 920 1/2 100 mark német ér-
tékű 56.85

Urbéri kötvények: Magyarországi 7670
Temesvári 7650. Erdélyi 7650 Horvátországi

Felelős szerkesztő: Békésy Károly.

Jószág eladási hirdetmény.

Az erdélyi gazdasági egyletnek 1875. december 11-én tartott rendkívüli közgyűlése a nevezett egyletnek tulajdonát képező nagybunai birtokot eladás által értékesíteni határozta.

Ezen birtok fekszik Küküllőmegyében, Segesvártól egy kis órányira, Héjjasfalvától egy negyed órányira, mind kettő állomása a magyar keleti vasútnak. — területe 1329 hold és 1465 ölel, ebből szántó 352 hold 463 ölel, rét és kert 147 hold 1097 ölel, szőlő 9 hold 605 ölel, legelő 38 hold 1225 ölel, erdő 768 hold 1210 ölel, melyből mintegy 126 hold a volt jobbágyoknak kiutalandó lesz, végre 13 hold és 65 ölel ház helyekre és termékeknek esik.

A birtokhoz tartozik egy őrök által jól látogatott öt kövi malom a segesvári határszélén és a korcsma-jog Nagy-Bunban, mely két regale évenként 1400 ft. fizta jövedelmet hoz.

A birtok törvényszéki becsára 118,700 forint o. é.

Venni szándékozónak bővebb felvilágosítással az „Erdélyi gazdasági egylet” titkári hivatala szolgál.

Kolozsvárt, 1875. december 20-kán.

Az „Erdélyi gazdasági egylet” nevében, gróf MIKÓ IMRE s. k. egyleti elnök. GAMAUF VILMOS s. k. egyleti titkár.

Nem hivatalos.**„PURITAS”**
Haj-íjító-tej.

A „Puritas” nem hajfesték, hanem tejnemű folyadék, mely majdnem azon csodálatos hatással bír, hogy ősz hajakat megifjít, azaz lassanként, még pedig legkésőbb tíz-negy nap alatt ama színt visszaadja, melylyel eredetileg bírt!

A „Puritas” nem tartalmaz festékanyagot. A haj tetszés szerint vízzel mosható, lehet fehérrel átvont vankonos aludni és gőztörőket használni, a festéknek nyoma sem vehető észre, mert a

„Puritas” nem fest, hanem ifjítja és pedig a legrosszabb és legdurvább női hajzatot és a férfi haját és szakállát.

Egy üveg „Puritas” ára 2 ft. (postai szétküldésnél 20 kr. többlet) keszpenz, vagy utánvétellel kapható: Franz Ottó és társai, Bécs, Mariahilferstrasse 38. szám.

Raktárak:

Kolozsvárt: Valentini gyógyszer-rész. Redoute soron.
Gy. Fehérvár: Csiky Kristóf.
Fogarasz: J. P. Hermann gyógyszerész.
N.-Szabon: Gürtler Károly.
Segesvárt: J. B. Teutsch.

Óvás: hamisítás és utánzások ellen. A t. cz. verket kérjük, hogy jól figyeljenek csöglükre, mely minden üveg feneke és tokján látható, minthogy „hajíjító-tej” cím alatt utánzások is léteznek.

Sírkövek
gránit, márvány és öntött vasból, Oláhországba költözése miatt, a gyári áron alól eladók.

SZELETZKY KÁROLY,
sírkő raktárában.

C-erge-piac 309. sz.

Brassóban.

Egy biztosító társaság itok tartás mellett pontos címjegyzéket (házak és iteni vidék kisebb helységei és a környék minden állásbeli jómódú egyénéiről). Ajánlatok ezek megküldésére, a szolgáltatás ideje és ára iránt azonnal kértek M. H. 851 jegy alatt Daube G. L. és társa központi hirdetés közvetítő irodája útján, Majnai Frankfurtban.

KEDVES MULATSÁGOT

nyújt a hosszú téli estéken ifjunak és vőnek egyaránt a

NÉVNAPI AJÁNDÉKNAK

is alkalmas és kedvelt

Élő kerék

(Zootrope)

Szerkezete nagyon egyszerű. A készülék könnyen forgatható henger-alaku részbe, mely végig réslukokkal van ellátva, s egy fa talpra van alkalmas, különféle komikus képeket teszünk be, melyek, miután a hengert forgatva hoztuk, meglepően tüntetnek el az elénk.

Többek közt látjuk, a mint egy szemfényvesztő 10–15 golyót dobálva ritka ügyességgel játszik; a mint a mézet lopó medvét a méhek körülöngi, a mint a kifizető néger munkát, az ember-évtől táncoló kutyájával, a steppel chassett sat. sat.

E kedves játékszer, mely egyszersmind természettani tan-eszköznek is tekinthető, nem csak a szülők, hanem a t. tanító és nevelő urak szíves figyelmébe is ajánljuk.

A képekkel ellátott készülék ára csomagolással együtt 2 ft., a nagy kiadás 5 ft.

Stein János,
könyvkereskedése Kolozsvárt.

Homorod-szentpáli — mintegy 300 hold birtokom,
f. év Szent-György napjától 3, vagy több évre haszonbérbe kiadandó. Értekezhetni alólírotnál Bethlenben.
Gróf Bethlen Sándorné.

Épen most jelent meg s Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kapható:

FALI TÁBLÁK
az elemi rajztanításhoz.

Rajzolta Felméri Mózes.

A használatukhoz szolgáló vezér-fonalat írták Kozma Ferencz és Felméri Mózes, sz.-kereszturi áll. tanítóképző tanárok. A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi minisztérium által 1875. — 28,924 szám alatt ajánlva. Ára 6 ft.

Postán küldve csomagolás és fuvarlevélért 15 kr.

A nevezett művet a sajtó a legkedvezőbben fogadta. A „Néptanítók Lapja” 1875. évi 23. számában, hol a miniszteri ajánlat is közöltetik, az mondatik róla, hogy a tanmenet megállapításában oly helyes pädagogiai tapintat vezérelte szerzőket, melytől elismeréstünk annál kevésbé tagadhatjuk meg, minthogy a különböző elemi rajztanítási rendszerek nagy tömkelegében — annyak után nem lett volna nehéz elvédeniük. A stigmographiai rajz kellő méltatása az elemi fokozat már magában véve is nagy érdem. Az átmenet a stigmogr. rajzból a szabadkézi rajzra eléggé előkészített, s tehát ezen oly sokak által betölthetetlennek hitt úr a két fokozat között eléggé át van hidalva, a mi által ugy hisszük a stigmogr. rajz legkonokabb ellenei is le lesznek fegyverezve. A gyermekek elé szánt mintalapoktól a falitábláig már jelentékeny módszertani haladás van. Mindezek folytán bajos lenne leg-alább azon egy érdemet elvitatni a Kozmák művétől, hogy az jelenleg hézag-pótló és mint ilyen hivatva van jó szolgálatokat tenni a népiskolai rajz-oktatás ügyének. Mindezek után melegen ajánljuk ezen rajztanítási művet népiskolánk számára. A ki-vitel elég szabatos és izéles. A nyomdai kiállítás pedig Stein J. nyomdájának becsületesére válik.

A „Székely Tanítgy” 1875. 17-ik számában részletes ismertetést közölve egy műszaki tanító tollából, s a többek közt a vezérfonalról azt mondja, hogy „az nem követel művészi tehetséget a tanítótól, hanem megadja a tananyag megantására a részletes utmutatásokat, melyek szerint oly tanító is képes a rajzot sikeresen tanítani, kinek tehetségeit e tantárgyban kiképezni alkalmat nem volt. A ki a stigmogr. módszert ismeri, bizonyosan előny fog adni ennek a népiskolában a többi módszerek felett, s bizonyára érdemül tudja fel e táblák-munkát, hogy a rajzoktatást e módszer szerint kezdik. Nagy reményünk van, hogy így vezetve a rajzoktatást, annak dúis sikere elmaradhatatlan lesz. Ez életrevaló taneszköz, ha tanítóársaim körében méltó pártolásra talál, nagy lendületet fog adni a népiskolai rajzoktatásnak.

A „Prot. egyházi és iskolai lapok” mind ugyanezen előnyeit emeli ki e mű-nek s melegen ajánlja az érdeklettek figyelmébe, s általában minden inté-zetbe, hol elemi rajztanítással foglalkoznak.

A „Hon” 1875. évi dec. 18-diki számában szintén igen ajánlólag ismer-teti. „Az elemi rajztanítás — mondja — nálunk mindeddig csaknem kizárólag né-met minták után történt, s így csak öröndetes nyerménynek tekintjük, hogy e téren magyar emberek is tesznek kísérletet. Szerzők mód-szere a stigmographiai s szabadkézi rajz kombinációjában áll. Szerzők az általá-nos pädagogiai elveket megtartják, s mindenek felett az egyszerűségre jobban ügyelnek, mint rendesen szokott. Nézetünk szerint e módszer teljesen helyes. Szerzők módszerük megvilágítására oly vezérfonalat írtak, mely vi-lágosság és teljesség tekintetében páratlanul áll, s mint pädagogiai munka is kiváló figyelmet érdemel.

III. évfolyam.

1876. január.

OTTHON.

Szépirodalmi és ismeretterjesztő havi közlöny.

SZERKESZTI

SZANA TAMÁS.

TARTALOM:

Ráró és Csillag, (elbeszélés) Balázs Sándortól. — Madárfészek, (költmény) Tóth Endrétől. — A szegény grófnő, (elbeszélés) Lorintól. — Dalma Győző, (költői jellemrajz) Szana Tamástól. — Irodalmi szemle.

Ára 70 kr.

A kolozsvári m. kir. tudomány-egyetemmel kapcsolatban
FELÁLLITANDÓ
ev. ref. theol. fakultás és tanárképző
TERVEZETE.

Az 1875-ki ev. ref. egyházkerületi közgyűlés által kiküldött véleményező bizottság ülésében

ELŐTERJESZTETTE

SZÁSZ DOMOKOS ev. ref. pap és bizottsági tag.

Egy könyvmatu rajzmelléklettel.

Ára fűzve 40 krajczár.

A bölcsészettörténete.

Kidolgozta: DOMANOVSKY ENDRE, a soproni ág. hitv. ev. Lyceumban a bölcsészettanára és a magy. Akademia lev. tagja.

Második kötet.

Az egyházi atyák kora.

Ára 2 ft 50 kr.

Az anya könyve, francia forrásból.

Dr. GÜNTHER ANTAL. Ára 1 ft 50 kr.

Diszkötésben 2 ft 60 kr.

LUCREZIA BORGIA.

Egykoru okiratok és levelezések nyomán írta Gregorius.

Szerző engedélyével fordította MARKUS MIKLÓS. Első rész.

Ára a néhány hét múlva megjelenendő utolsó részzel együtt 3 ft.

Magyarország igazolt ügyvédeinek és kir. közjegyzőinek, kamarák ésszékhelyek szerinti név- és lakjegyzéke.

A „Budapesti Közlöny” és az ügyvédi kamarák által beküldött hiteles adatok alapján összeállította KOLLERFFY MIHÁLY.

Ára 1 ft.

Dalmady Győző összes költeményei.
(1857 — 1875.)

Két kötet. Ára 3 ft 50 kr. Diszkötésbe 5 ft.

Erdély története.

Az ősidőktől korunkig Kóváry László, Szilágyi Sándor, Hváth Mihály stb. ut egybeállítá Kullifay Béla. Ára 50 kr.

ATILETICA.

Írta MOLNAR LAJOS. Ára 2 ft

Közigazgatásunk és a szabadság.

Írta GRÜNWARD BÉLA. Solyomvármegyeispánja, Ára 1 ft 20 kr.

Erdélyi nagyobb képes naptár

1876-dik szökő évre.

VII-dik évfolyam.

A méter mértékek ismertetésével és ábráival.

A magyar ministerium s a Királyhágón inneni része pénzügyi, törvénykezesi és közigazgatási stb. hivatalok

teljes tiszti cím- és névtárával

s gondosan szerkesztett kolozsvári kalauzzal ellátva.

Ára 60 krajczár.

Postán küldve 66 krajczár.

Irodai fali naptár 1876 évre.

Különösen hivatali használatra.

Katholikus és protestáns, görög-orosz és izraelita-apárral, bolyegilleték-táblákkal, s a Királyhágón inneni részek (Erdély) törvényszékein és járásbiróságainak táblázatos kintatásával.

Ára 30 kr.

Postán küldve 32 kr.

Gazdasági zseb-naptár

1876-dik szökő évre.

XVI-dik évfolyam

Szerkesztő tulajdonos **Kodolányi Antal.**

A 12 hónapra szóló teendők és naplók külön-külön fűz-tével, jegyzék alakban, csinosan angol vaszonba kötve írónnal ellátva.

Ára 2 forint.

TÁBLÁZATOK

a régi mértékeknek új méter-mértékere és viszony-
való átváltoztatására és az árak ászámitására.

Hivatalos kútfők alapján.

Ára csak 20 kr.

Tartalom:

1. Bécsi öl, láb, hüvelyk és vona átváltoztatási méterekre.
2. Méterek átváltoztatása bécsi öl, lb, hüvelyk vonalokra.
3. Mindezeknek ár átszámítása.
4. Bécsi rőf átváltoztatása méterekre.
5. Méter átváltoztatása bécsi rőfre
6. Mindezeknek ár átszámítása.
7. Bécsi mérő átváltoztatása hektoliterre.
8. Liter és hektoliter átváltoztatása bécsi mérőre
9. Ezeknek ár átszámítása.
10. Liter és hektoliter átváltoztatása bécsi kupára és akóra.
11. Bécsi kupa és akó átváltoztatása liter és hektoliterre.
12. Ezeknek ár átszámítása.
13. Bécsi font és lat átváltoztatása kilogrammra.
14. Kilogram átváltoztatása bécsi font és latra.
15. Ezeknek ár átszámítása.

Erdélyre nézve különösen fontos:

16. Erdélyi véka és veder átváltoztatása liter hektoliterre és viszont.

Ára 20 kr. előre beküldendő 22 kr. bérmentesen küldetik meg.